

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Dominika Bau

Parlamentarne volitve v Sloveniji v letu 2004 in 2008

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Dominika Bau

Mentor:izr.prof.dr. Marjan Brezovšek

Parlamentarne volitve v Sloveniji v letu 2004 in 2008

Diplomsko delo

Ljubljana, 2011

Parlamentarne volitve v Sloveniji v letu 2004 in 2008

Volitve so danes pomemben dogodek za vsako demokratično državo, tudi za Republiko Slovenijo, saj se z njimi izkazuje ljudska suverenost. Te, volitve nam poleg ljudske suverenosti omogočajo tudi demokratično oblikovanje najpomembnejših državnih organov, zlasti predstavniškega telesa. Z izrazom predstavniško telo navadno označujemo tisti državni organ, ki predstavlja ljudstvo kot celoto in sprejema najpomembnejše odločitve v družbi, prav tako pa ta opravlja tudi zakonodajno funkcijo, kot svojo najpomembnejšo funkcijo, zato se imenuje tudi zakonodajno telo. Vendar v sodobnih državah za predstavniško in zakonodajno telo uporabljamo, kar izraz parlament. V Republiki Sloveniji parlament sestavljata Državni svet in Državni zbor.

Državni zbor, kot najpomembnejši del parlamenta, je v Republiki Sloveniji regulativno urejen z Ustavo, kot tudi z Zakonom o volitvah v državni zbor. Ta je sestavljen iz 90 poslancev, ki so izvoljeni neposredno na podlagi splošne in enake volilne pravice s tajnim glasovanjem za dobo štirih let. Poslanci, ki so izvoljeni na državnozborskih volitvah na ozemlju Republike Slovenije zastopajo svoje državljane.

Ključne besede: volitve, volilni sistem, parlamentarne volitve 2004 in 2008.

Parliamentary elections in Slovenia in 2004 and 2008

Elections are major event in any democratic country today, so are in the Republic of Slovenia as well, primarily because they show people's sovereignty. Besides empowering people's sovereignty they facilitate the democratic development of the most important governmental bodies, particularly the representative bodies.

With the term representative body, we usually denotes that national body which represents the people as a whole and take most important decisions in society, but also carries out the legislative function as their most important function, and is also known as the legislative body.

However, in modern countries, the representative and legislative body is used as an expression of Parliament. The parliament in Republic of Slovenia comprises of National Council and National Assembly.

National Assembly of the Republic of Slovenia is regulated by the Constitution, as well as by the Law on Elections to the National Assembly. It consists of 90 deputies elected directly by universal and equal suffrage, by secret ballot for a term of four years. Elected Members of the parliamentary election in Slovenia represent their citizens.

Key words: Elections, the electoral system, parliamentary elections in 2004 and 2008.

Kazalo

1	Uvod.....	7
1.1	Izhodišče diplomskega dela.....	7
1.2	Namen in cilji diplomskega dela.....	7
1.3	Metoda dela.....	8
1.4	Struktura diplomskega dela.....	8
2	Volitve in volilni sistem.....	10
2.1	Značilnosti in pomen volitev v sodobnih političnih sistemih.....	10
2.2	Splošno o volilnih sistemih.....	11
2.2.1	Načela volilnega sistema.....	12
2.2.1.1	Volilna pravica.....	12
2.2.1.2	Tajno glasovanje.....	13
2.2.2	Vrste volilnih sistemov.....	13
2.2.2.1	Večinski volilni sistem.....	14
2.2.2.2	Proporcionalni volilni sistem.....	15
2.2.2.3	Mešani volilni sistem.....	15
3	Parlament v slovenski politični ureditvi.....	17
3.1	Ustavna podlaga volitev v Sloveniji.....	17
3.2	Nastanek današnjega volilnega sistema.....	17
3.3	Značilnosti politične ureditve v Sloveniji.....	18
3.3.1	Državni zbor.....	18
3.3.1.1	Volilni postopek.....	19
3.3.2	Državni svet.....	21
3.3.2.1	Volitve v državni svet.....	21
3.4	Volilne enote in volilni organi.....	22
3.4.1	Pomen volilnih enot in način njihovega oblikovanja.....	22
3.4.1.1	Kako bi bile razdeljene volilne enote, če bi se zakonodajalec odločil za večinski sistem in ne za proporcionalni sistem.....	24
3.4.2	Volilna organizacija.....	24
3.4.3	Volilna geometrija.....	25

3.5	Problematika parlamentarnih volitev in volilnega sistema.....	25
3.5.1	Problematika kandidiranja.....	25
3.5.2	Večna dilema – proporcionalni ali večinski volilni sistem?.....	26
3.5.3	Problematika volilnega sistema za volitve v Državni zbor	27
4	Primerjava državnozbornih volitev leta 2004 in 2008	28
4.1	Predvolilna kampanja.....	28
4.2	Splošno o državnozbornih volitvah leta 2004 in 2008	33
4.2.1	Udeležba v posameznih volilnih enotah.....	35
4.3	Izid glasovanja in izbrane politične stranke.....	36
5	Zaključek	41
6	Literatura.....	43

Kazalo slik:

Slika 3.1:	Volilne enote v Sloveniji.....	23
Slika 4.1:	Plakata SDS leta 2004	29
Slika 4.2:	Plakat stranke LDS leta 2004	30
Slika 4.3:	Plakat stranke ZLSD leta 2004	30
Slika 4.4:	Malo spremenjena predvolilna kampanja SD	31
Slika 4.5:	Plakat stranke SD leta 2008	31
Slika 4.6:	Plakat stranke SDS leta 2008	32
Slika 4.7:	Plakat stranke ZARES leta 2008.....	32
Slika 4.8:	Razdelitev poslanskih sedežev leta 2004	37
Slika 4.9:	Razdelitev poslanskih sedežev leta 2008	39

Kazalo tabel:

Tabela 4.1: Državnozborske volitve leta 2004 in leta 2008	34
Tabela 4.2: Volilna udeležba v volilnih enotah v Sloveniji	36
Tabela 4.3: Izid glasovanja na državnozborskih volitvah leta 2004.....	37
Tabela 4.4: Izid glasovanja na državnozborskih volitvah 2008	38

1 Uvod

1.1 Izhodišče diplomskega dela

Volitve so z današnjega vidika pojmovanja demokracije eden od najpomembnejših izrazov ljudske suverenosti in nujni pogoj za demokratično oblikovanje najpomembnejših državnih organov, še posebej predstavniškega telesa, od katerih je v Republiki Sloveniji zelo pomemben Državni zbor, če ne najpomembnejši. Državni zbor je organ, ki zastopa državljane, izvolijo pa ga državljani Republike Slovenije sami.

1.2 Namen in cilji diplomskega dela

Namen moje diplomske naloge je podrobneje predstaviti državnozborske volitve leta 2004 v primerjavi z letom 2008.

Cilji diplomske naloge so naslednji:

- opredeliti značilnosti in pomen volitev,
- opredeliti pojem volilni sistem,
- predstaviti načela volilnega sistema,
- predstaviti volilne sisteme v svetu,
- predstaviti ustavno podlago volitev v Republiki Sloveniji,
- predstaviti nastanek volilnega sistema v Republiki Sloveniji,
- predstaviti regulativno pristojnost in značilnosti, kot tudi volilni postopek državnega zbora in državnega sveta,
- opredeliti pojem volilne enote in volilne organizacije,
- predstaviti problematiko parlamenta v Sloveniji,
- primerjati državnozborske volitve leta 2004 v primerjavi z letom 2008.

Hipoteze diplomskega dela:

- HIPOTEZA 1: Udeležba Slovencev na parlamentarnih volitvah v letu 2004 in 2008 je bila več kot 50 odstotna.

- HIPOTEZA 2: Največja udeležba v letu 2004 in 2008 je bila izmerjena v osrednji Sloveniji. Medtem ko je bila najmanjša udeležba izmerjena v volilni enoti Ptuj.
- HIPOTEZA 3: V parlamentu se politične stranke vse do danes niso spremenile.

1.3 Metoda dela

Diplomska naloga je sestavljena le iz teoretičnega dela, ki temelji na naslednjih metodah:

- metodo opisovanja oziroma metodo deskripcije,
- metodo primerjave oziroma metodo komparacije,
- metodo kompilacije oziroma metodo povzemanja različnih domačih in tujih virov,
- metodo dedukcije oziroma metodo sklepanja o posebnih ali posameznih dejstvih na osnovi splošnih spoznanj in
- metodo indukcije oziroma metodo utemeljevanja splošnih spoznanj na podlagi posameznih ali posebnih dejstev.

1.4 Struktura diplomskega dela

Svojo diplomsko nalogo sem razdelila na šest poglavij. V prvem, uvodnem, poglavju sem opredelila izhodišča diplomske naloge, predstavila svoj namen in cilje diplomskega dela, ter metodo dela.

Drugo poglavje zajema opredelitev značilnosti in pomena volitev v sodobnih političnih sistemih, kar zajema opredelitev splošnega pojma volitev kot tudi volilnega sistema, načela volilnega sistema ter vrste volilnih sistemov po svetu.

V naslednjem, tretjem poglavju, so regulativno, ustavno opredeljene volitve v Sloveniji, s katerim se začne poglavje. Nadaljuje se z opredelitvijo volilnega sistema v Republiki Sloveniji. Temu pa sledi opredelitev predstavniškega volilnega postopka v državni svet in v državni zbor, opredelitev volilnih enot in volilnih organov, ter problematiko današnjega proporcionalnega sistema v Sloveniji.

Četrto poglavje predstavlja državnozborske volitve v Republiki Sloveniji v letu 2004, primerjalno gledano na leto 2008. Poglavje se začne s splošnim opisom volitev leta 2004 in leta 2008, kateremu sledi predstavitev volilne kampanje, primerjava števila udeležencev na volitvah v posameznih volilnih enotah po Sloveniji, ter primerjava izida glasovanja in primerjava izbranih parlamentarnih političnih strank leta 2004 v primerjavi z letom 2008.

Sledi peto poglavje, sklep kjer sem povzela svoje ugotovitve, na katere sem naletela ob pisanju diplomskega dela.

V šestem poglavju se nahaja seznam literature in virov uporabljenih v moji diplomski nalogi.

2 Volitve in volilni sistem

2.1 Značilnosti in pomen volitev v sodobnih političnih sistemih

V sodobnih demokratičnih ureditvah prevladuje po mnenju Grada (1992, 19) tako imenovana posredna demokracija, v kateri ljudstvo ne sprejema odločitev neposredno, ampak po svojih predstavnikih. V skladu s teorijo političnega predstavništva se načelo ljudske suverenosti, kot temeljno načelo vsake sodobne demokracije, uresničuje tako, da ljudstvo svojo suvereno oblast prenese na svoje predstavnike. Ti, predstavniki ljudstva tvorijo predstavniško telo, ki v obliki zakonov sprejema najpomembnejše družbene odločitve, zaradi česar se imenujejo tudi zakonodajno telo. Volitve pa so način, s katerimi si ljudstvo izbere svoje predstavnike.

Vendar pa je taka razlaga volitev, kot izraz demokratične metode vzpostavljanja oblasti, zavajajoča, saj se volitve danes odvijajo tako v demokratičnih državah kot tudi v nedemokratičnih družbah. Zato je pri opredelitvi pojma volitev potrebna previdnost, saj so le zgolj tehnika demokratične oblasti in nič več (Kastelic 2006, 11).

Kljub temu so volitve po mnenju Grada in Pogorelca (2004, 22), po današnjem pojmovanju demokracije, eden najpomembnejših izrazov ljudske suverenosti in so nujni pogoj za demokratično oblikovanje najpomembnejših državnih organov, zlasti predstavniškega telesa, kot so tudi nujen pogoj za vzpostavitev in ohranitev sodobne pravne države (Grad in Pogorelec 2004, 22).

Volitve omogočajo volivcem¹ neposreden vpliv na sestavo parlamenta, kot tudi vpliv na odločitve, ki jih ta sprejema. Z volitvami volivci podelijo članom parlamenta mandat oziroma pooblastilo, da v njihovem imenu odločajo o najpomembnejših vprašanjih. Volitve dajejo legitimnost predstavniškemu telesu, da izvaja oblast (Grad 1992, 19).

Čeprav so se volitve kot oblika sodelovanja širšega in ožjega kroga državljanov pri oblikovanju organov oblasti, po mnenju Grada (1992, 19), pojavile že v preteklih

---

¹So polnoletni državljani oziroma državljani, ki jim ni odvzeta poslovna sposobnost. Ti na volitvah volijo svoje predstavnike z volilno pravico, ki je bila uvrščena že med temeljne pravice posameznika oziroma državljana v prvih ustavnih dokumentih, ki je zagotovljena na ustavni ravni (Grad 200, 33-34).

zgodovinskih obdobjih, so svojo moč dosegle šele v času buržoazne predstavniške demokracije, in sicer na temelju ljudske suverenosti². S tem so volitve postale volja volivcev, državljanov, s pomočjo katere volivci podelijo pooblastilo izvoljenim predstavnikom. S pravnega vidika dajejo volitve možnost izvoljenim članom predstavniškega telesa, da legalno in legitimno izvajajo oblasti nad državljani. S političnega vidika pa pomenijo volitve le aktivno sodelovanje ljudstva pri oblasti.

Volitve so torej edina vez med volilci in predstavniškim telesom, ki poleg referendumov omogočajo državljanom vpliv na državno politiko oziroma na politične odločitve. Volitve so zato postale osrednji politični dogodek, okoli katerega se bije boj za oblast, pri čemer igrajo najpomembnejšo vlogo politične stranke³ (Grad 1992, 20-21).

2.2 Splošno o volilnih sistemih

V besedi volitve imata osnovo besedni zvezi volilni sistem oziroma volilni red. Po mnenju Toplaka (2000, 14) ju lahko v širšem smislu razumemo kot zbir vseh pravic in postopkov, ki se nanašajo na volilno pravico, določanje volilnih enot in volilnih organov, na kandidiranje in potrjevanje list kandidatov, glasovanje na voliščih, ugotavljanje volilnih izidov, razdelitev mandatov in na varstvo volilne pravice. Torej ga lahko v širšem smislu opredelimo kot vsoto vseh pravic in obveznosti ter ukrepov in postopkov, določenih s predpisi neke države, ki se nanašajo na volitve (Grad in Pogorelec 2004, 22). V ožjem smislu pa beseda volilni sistem zaznamuje le sistem transformiranja glasov v predstavniške sedeže, torej sistem razdelitev mandatov (Toplak 2000, 14).

Volilni sistem je danes po mnenju Grada (2000, 30) eden najpomembnejših sestavnih delov splošnega političnega sistema vsake sodobne države, saj izraža in potrjuje

---

²Ideja ljudske suverenosti temelji na tem, da oblast izhaja iz ljudstva in ljudstvu tudi pripada. To idejo pa je moč bilo v takratnem času uresničiti le v taki obliki organizacije države, demokraciji, ki zagotavlja trajen in organiziran vpliv družbe (Grad 1992, 20).

³ Politične stranke so danes po mnenju Grada (2000, 34-35) najpomembnejši dejavnik v sodobnem političnem življenju, saj njihovo delovanje bistveno vpliva na dejansko uresničevanje državne ureditve. Te, kot je že zapisano, so se razvile zaradi volitev, posledično zaradi razširitve volilne pravice. Zato imajo od svojega nastanka dalje politične stranke večji ali manjši vpliv na delovanje državnih institucij. Saj so nekakšen motor političnega sistema, ki delujejo kot posrednik med družbo in državo in družbi oziroma volilnemu telesu omogočajo vpliv na državno odločanje, zaradi svojega močnega vpliva na državni mehanizem. S tem omogočajo državljanom demokratičen vpliv pri odločanju o njihovem interesu.

temeljne politične odnose in oblike določene družbe. Na drugi strani pa volilni sistem sam vpliva na delovanje političnega sistema. Torej je po njegovem mnenju »volilni sistem na eni strani pomemben za politični položaj in vlogo človeka kot državljana, na drugi strani pa za organizacijo oblasti in delovanje političnih organov in institucij«.

Volilni sistem je torej sistem volitev oziroma proces, kajti volitve so namreč zelo zapleten postopek, v katerem so različne faze med seboj časovno in organizacijsko ločene ter zelo natančno in pravno urejene. To pa je potrebno zato, ker so volitve izjemno pomembno in občutljivo politično dejanje (Grad 2000, 33).

2.2.1 Načela volilnega sistema

Vsebino volilnega sistema določajo volilna načela, med katere spada volilna pravica in tajno glasovanje. Glede na stopnjo uresničevanja teh načel, pa je odvisna stopnja demokratičnosti volitev oziroma vprašanje ali predstavniško telo res predstavlja ljudstvo kot celoto. Ta načela so tako pomembna, da so v večini sodobnih držav omenjena že v njihovih primarnih aktih.

2.2.1.1 Volilna pravica

Med najpomembnejše elemente volilnega sistema spadavolilna pravica, ki je ena temeljnih političnih pravic, od katere je v veliki meri odvisen tudi značaj volilnega sistema in sploh političnega sistema v določeni državi. V sodobnih ustavnih ureditvah je volilna pravica določena v ustavi kot ena temeljnih političnih pravic državljanov. Volilna pravica pa obsega pravico voliti, kot tudi pravico biti voljen (Kocjančič in drugi 2006, 145). Med volilno pravico spada:

- splošna in enaka volilna pravica,
- neposredna volilna pravica ter
- svobodna volilna pravica.

»Splošna volilna pravica vsakega državljana, da voli ne glede na razredno, narodnostno, rasno, ekonomsko ali drugo pripadnost. V skladu z načelom splošne volilne pravice so izključeni oziroma začasno omejeni pri izvrševanju te pravice le tisti, ki zaradi duševne bolezni ali mladosti ne morejo glasovati.« (Kocjančič in drugi 2006, 145). Torej pri volitvah državnih organov povsod velja načelo, da ima volilno pravico samo državljan

in ne tujec, saj je državljanstvo posebna vez med državo in državljanom. To pravico v državi uživajo le tisti državljani, ki izpolnjujejo določene pogoje, medtem ko drugi, nesposobni⁴ ali neprimerni⁵ je nimajo (Grad 1992, 28).

»Enaka volilna pravica se nanaša na aktivno volilno pravico in pomeni, da ima glas vsakega volivca enako vrednost, da ima pri volitvah v isto predstavniško telo vsak volivec samo en glas in da njegov glas nima nobene prednosti pred drugim.« (Grad 1992, 34).

Neposredna volilna pravica pomeni, da so volitve neposredne in da volivci sami brez posrednika glasujejo za člane predstavniškega telesa (Grad 1992, 37).

O svobodni volilni pravici govorimo takrat, kadar lahko volivci na volitvah resnično svobodno izbirajo med kandidati oziroma političnimi strankami. Volilna svoboda obsega tudi pravico vsakega volivca, ali bo uveljavil svojo volilno pravico ali ne. Vidik svobodne volilne pravice se torej kaže v tem, da ima vsak volivec pravico, da se svobodno opredeli pri glasovanju in da ga pri tem nihče en sme ovirati ter vplivati na njegovo odločitev (Grad 1992, 39).

2.2.1.2 Tajno glasovanje

Kljub temu, da je svobodna volilna pravica pod pravnim varstvom, pravico tega načela v praksi ni mogoče zagotoviti, če ni zagotovljene tajnosti glasovanja. Zato države danes v večini skrbijo, da se volivca ob glasovanju ne opazuje ali da bi bil moten (Grad 1992, 41).

2.2.2 Vrste volilnih sistemov

»Izbira volilnega sistema je torej ena izmed najpomembnejših odločitev vsake države. Najpomembnejši je predvsem tisti del volilnega sistema, s katerim se voli predstavnike parlamenta. Vsaka izbira je pomembna in specifična, saj je volilni sistem v veliki meri odvisen od zgodovine, tradicije ter družbe neke države. Pri izbiri volilnega sistema so

---

⁴Med nesposobne osebe prištevamo poslovno nesposobne ljudi (Grad 1992, 28).

⁵Med neprimerne prištevamo v večini mladoletne osebe, saj se starostni pogoj volilne pravice praviloma veže na polnoletnost, torej na starostno mejo, pri kateri pravni red dovoljuje osebi sklepanje pravnih poslov. Ta meja je v različnih državah različna. Torej državljani v različnih državah pridobijo svojo volilno pravico pri različnih letih starosti, meja se giblje od 16. leta pa do 21. leta, medtem ko v evropskih državah že prevladuje starostna meja 18. let. (Grad 1992, 28).

nujne raziskave in analize, kako se volilni sistem obnese v podobnih državah, vendar pa so le pomoč pri odločitvi. Volilni sistem, ki je optimalen in uspešen v neki državi, ki odraža voljo ljudstva, nima nujno enakih učinkovitosti v drugi državi.« (Pangerc 2007, 11).

V svetu pa poznamo štiri večje oblike volilnih sistemov, to so večinski volilni sistem, mešani volilni sistem, proporcionalni volilni sistem ter skupina v katero spadajo ostali volilni sistemi.

2.2.2.1 Večinski volilni sistem

Večinski volilni sistem je prvi volilni sistem, ki se je pojavil v svetu. Na začetku je bil njegov namen, da je predstavljal ozemlje pred kraljem. Bil je torej narejen za predstavljanje teritorialne enote pred kraljem. Interes izvoljenih poslancev je bil v tistem času omejiti moč kralja. Postopno je parlament začel dobivati moč in nadvladal je kralja. S tem so se okrepile funkcije parlamenta, ki so omogočile nastanek strank (Lukšič 1999, 477).

Poimenovanje večinski volilni sistem izhaja iz njegovih značilnosti oziroma tendenc. Ferfila (2009, 356) jih strne v skupni imenovalac: večino poslanskih sedežev dobi ena stranka. Kar pa je posledica, saj se o kandidatih odloča z večino glasov, in to relativno ali absolutno. Večinski volilni sistem torej pozna dva osnovna načina večinskega sistema, saj je večina lahko absolutna ali pa relativna. V prvem primeru je izvoljen kandidat, ki je dobil več kot polovico glasov volivcev, v drugem primeru pa kandidat, ki je dobil več glasov od ostalih kandidatov (Grad 1992, 44). Sistem absolutne večine danes uporabljajo v Franciji in v njenih nekdanjih kolonijah: v Afriki, v Egiptu, na Kubi, na Haitiju, v Koreji, v Vietnamu, v Iranu ter v državah nekdanje Sovjetske zveze, v Turkmenistan, v Belorusiji, Uzbekistanu in Kirgizistanu. Sistem relativne večine pa v Veliki Britaniji, v Združenih državah Amerike, v Kanadi, v Indiji, v državah Južne Amerike in Afrike (Pangerc 2007, 14).

Poleg teh dveh sistemom je znan še tretji, ki se imenuje alternativno glasovanje, temelji pa na absolutni večini, vendar pa ne zahteva ponavljanja glasovanja, saj se volivci ne odločajo le za enega kandidata, ampak poleg izbranega označijo še kandidata, ki bi ga

volili v drugem krogu, če njihov prvi izbrani kandidat ne bi bil izvoljen (Grad 1992, 46). Ta sistem pa je značilen za Avstralijo in države Nauru v Mikroneziji.

Po mnenju Toplaka (2000, 14) lahko večinski volilni sistem okvirno delimo tudi na enokrožni sistem in na dvokrožnega. Enokrožni večinski sistem ali »first past the post« ali »winner take all« se je prvič pojavil v Veliki Britaniji in je trenutno najpogosteje uporabljen volilni sistem na svetu. Poleg Velike Britanije se uporablja tudi v ZDA, Kanadi, Indiji ter v številnih afriških in južnoameriških državah. Zanj je značilno, da je država razdeljena na enočlanske volilne enote, v katerih na volitvah zmaga tisti kandidat, ki usvoji največ glasov. Torej kandidat, ki dobi več glasov od ostalih kandidatov (Grad in Pogorelec 2004, 22). Za dvokrožni sistem ali »two-round« pa je značilno, da je izvoljen tisti kandidat, ki ga podpre večina volilcev (Toplak 2000, 15).

2.2.2.2 Proporcionalni volilni sistem

Proporcionalni volilni sistem je v svoji osnovni obliki zelo redek, a je kljub temu zelo razširjen, še posebej v celinski Evropi, v kateri se pojavlja v različnih oblikah in kombinacijah. Za razliko od večinskega volilnega sistema, ta izhaja iz načela, da morajo dodeljeni predstavniški mandati ustrezati dobljenim glasovom na volitvah (Grad 1992, 46–47).

Proporcionalni sistem pa v svoji najčistejši obliki pomeni, da lahko volivci izbirajo samo med listami tistih kandidatov, ki so jih določile politične stranke. Mandati, ki jih dobijo stranke, se dodelijo kandidatom po vrstnem redu, kot so kandidati navedeni na listi. Če dobi stranka en mandat, se ta dodeli kandidatu, ki je prvi na listi, če dobi dva mandata, ju dobita kandidata, ki sta na prvih dveh mestih liste. To pomeni, da z uvrstitvijo in razvrstitvijo kandidatov na listo politična stranka v resnici odloča tudi o tem, kateri od kandidatov bo izvoljen za poslanca. V tem okviru volilec, ki podpira stranko, ne more prav nič vplivati na to, kdo bo njen poslanec. Zato so v nekaterih proporcionalnih sistemih uvedli preferenčni glas, katerega bistvo je v tem, da lahko volivec poseben glas odda osebi, ki jo želi videti v parlamentu (Grad 1992, 51).

2.2.2.3 Mešani volilni sistem

Volilni sistem lahko označimo za mešani volilni sistem, če ta vsebuje kombinacijo elementov različnih volilnih sistemov, predvsem večinskega in proporcionalnega. Ta

sistem pa delimo na paralelni sistem in na sistem mešanega članstva, pri katerem je slednji bolj proporcionalen sistem, kot je paralelni. Ta sistema sta v uporabi predvsem na območju Afrike ter nekdanje Sovjetske zveze (Pangerc 2007, 27).

3 Parlament v slovenski politični ureditvi

3.1 Ustavna podlaga volitev v Sloveniji

Najpomembnejši element volilnega sistema je volilna pravica, ki je ena temeljnih političnih pravic, ki je v veliki meri odvisna tudi od značaja volilnega sistema in sploh političnega sistema v določeni državi. V sodobnih ustavnih ureditvah je volilna pravica določena v ustavi kot ena temeljnih političnih pravic državljanov (Kocjančič in drugi 2006, 145).

Ustava Republike Slovenije (Ur. l. RS 33I/1991, 68/2006, v nadaljevanju Ustava RS) določa v 42. členu, da je volilna pravica splošna in enaka za vse državljane. Volilno pravico ima vsak državljan, ki dopolni 18 let, prav tako pa se mu z začetkom tega leta omogoči pravica biti voljen. Prav tako v tem členu določa, da področni zakoni posebej določajo volitve. V 80. členu pa določa, da je volilni sistem urejen z zakonom, ki ga sprejme državni zbor z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev. Tako tudi Ustava RS ureja volitve v parlament.

3.2 Nastanek današnjega volilnega sistema

Z osamosvojitvijo, ki so jo podprle vse glavne politične sile v državi, je namesto prejšnjega enostrankarskega sistema zaživela parlamentarna demokracija z večstrankarskim sistemom. Slovenija je kot druge države v tranziciji preoblikovala svoj politični sistem. Gre za pojav rojevanja novih demokracij, saj se je država preoblikovala iz socialistične države v demokratično. Zato je bilo potrebno v njej izvesti temeljno reformo volilnega sistema (Pangerc 2007, 31).

Ena od najpomembnejših takratnih odločitev je bila izbira pravega volilnega sistema. Ustava Republike Slovenije je že bila sprejeta, vendar pa je ta prepustila določitev volilnega sistema zakonu. Po večinskem stališču naj bi bila osnova novega volilnega sistema proporcionalni sistem, dopolnjen z elementi v smeri večinskega sistema. Hkrati pa bi naj ta sistem zagotavljal večjo povezanost volivcev s poslanci in tudi stabilno oblast. Na podlagi teh stališč je bil leta 1992 sprejet Zakon o volitvah v državni zbor

(Ur. l. RS 44/1992, 109/2006-UPB1, v nadaljevanju ZVDZ), ki je uvedel proporcionalni volilni sistem (Grad 2000, 156).

3.3 Značilnosti politične ureditve v Sloveniji

»Z izrazom predstavniško telo navadno označujemo tisti državni organ, ki predstavlja ljudstvo kot celoto in sprejema najpomembnejše odločitve v družbi. Ta organ opravlja zakonodajno funkcijo, kot svojo najpomembnejšo funkcijo, zato se imenuje tudi zakonodajno telo. Za sodobno predstavniško in zakonodajno telo pa se uporablja izraz *parlament*« (Brezovšek in drugi 2008, 61).

V ureditvi Republike Slovenije obstajata na področju zakonodajne oblasti dva organa, ki imata zelo različen položaj in pooblastila, to sta Državni zbor in Državni svet.

3.3.1 Državni zbor

Državni zbor, je predstavniško in zakonodajno telo, kar določa Ustava RS v svojem 80. členu, torej je kolegijski organ, ki je sestavljen iz 90 poslancev⁶, ki so izvoljeni neposredno na podlagi splošne in enake volilne pravice, s tajnim glasovanjem. Ta kolegijski organ predstavlja ljudstvo v celoti, v državi, in je praviloma voljen s strani državljanov RS na podlagi splošne, enake volilne pravice. Državni zbor, poslanci, ki so izvoljeni predstavniki ljudstva, predstavljajo državljane Republike Slovenije. Ti izražajo poleg neposredne demokracije, tudi suverenost ljudstva, ter sprejemajo najpomembnejše odločitve v družbi. Državni zbor ima zraven predstavnikov ljudstva tudi dva predstavnika, ki predstavljata posebne interese italijanske in madžarske narodne manjšine (Brezovšek in drugi 2008, 62).

Mandatna doba celotnega državnega zboratraja štiri leta, lahko pa je tudi krajša ali pa daljša⁷. Državni zbor ima predsednika, ki ga po Ustavi RS, na podlagi 84. člena, izvolijo poslanci z večino glasov.

---

⁶Število članov Državnega zbora je v primerjavi z drugimi parlamenti razmeroma majhno in po mnenju Brezovška, Hačeka in Zvera (2008, 62) povzroča težave pri opravljanju svojih funkcij.

⁷Mandatna doba državnega zbora je lahko krajša če pride do razpustitve državnega zbora še pred potekom štiriletne mandatne dobe in do predčasnih volitev, daljša pa le v primeru vojne ali izrednega stanja. Mandatna doba na novo izvoljenega državnega zbora ne začne teči niti z izvolitvijo poslancev niti z

Državni zbor opravlja vse funkcije, ki so značilne za sodobni parlament. Ta opravlja različne, zakonodajne⁸, volilne⁹ in nadzorne¹⁰ funkcije.

Državni zbor poleg ustavne ureditve ureja ZVDZ, ki je bil sprejet leta 1992, vse do danes pa večkrat spremenjen in dopolnjen. Ta zakon, ZVDZ je predvsem pomemben saj so v njem urejene volitve v Državni zbor.

3.3.1.1 Volilni postopek

Volilni postopek je sestavljen iz časovno določenih opravil, ki vodijo do njegovega končnega cilja, do izvolitve članov parlamenta (Kocjančič in drugi 2006, 152). To je dejanje, ki mora potekati bodisi na določen dan ali v določenem krajšem časovnem obdobju, saj volivci namreč ne morejo izražati svoje lastne volje, kot bi sami želeli. Volitve v parlament se odvijajo le takrat ko je mandatne dobe konec oziroma je ta razpuščena. Zato je volilni postopek, danes, sestavljen iz več zaporednih faz, ki so naslednje:

- razpis volitev,
- postopek kandidiranja,
- potrjevanje kandidatov
- glasovanje in
- ugotavljanje izida glasovanja.

Vsak volilni postopek se začne z *razpisom volitev*. V preteklosti je volitve razpisal predsednik skupščine, danes pa jih razpiše predsednik države. Volitve mora razpisati predsednik države zato, ker se lahko parlament razpusti še preden so razpisane

---

verifikacijo poslanskih mandatov, temveč šele s prvo sejo zbora, ko se konča tudi mandatna doba prejšnjega državnega zbora (Grad in Pogorelec 2004, 40).

⁸ V okviru zakonodajne, Državni zbor sprejema spremembe Ustave, zakone in druge splošne akte, nacionalne programe, deklaracije, resolucije, priporočila, stališča in sklepe, državni proračun in zaključni račun proračuna, ratificira mednarodne pogodbe, razpisuje referendum in sprejema svoj poslovnik, kar je določeno v 86. člen Ustave. Na zakonodajno funkcijo Državnega zbora ima neposreden vpliv le referendum, pa tudi ljudska iniciativa (Brezovšek in drugi 2008, 66).

⁹ V okviru volilne funkcije Državni zbor voli ter imenuje in razrešuje predsednika vlade in ministre, predsednika in podpredsednika Državnega zbora, sodnike Ustavnega sodišča in sodnike, guvernerja centralne banke, člane Računskega sodišča, varuha človekovih pravic (Brezovšek in drugi 2008, 66).

¹⁰ V okviru svoje nadzorne funkcije ta zlasti odreja parlamentarno preiskavo, odloča o zaupnici in nezaupnici vlade in ministrov in odloča o obtožbi predsednika republike, predsednika vlade in ministrov pred Ustavnim sodiščem (Grad in Pogorelec 2004, 40).

parlamentarne volitve¹¹. Razpisu volitev sledi postopek kandidiranja. Ta postopek je po mnenju Črešnika (2009, 20) ena najpomembnejših faz volilnega postopka, saj se pri pristojnem državnem organu vlagajo kandidature, in to v obliki posamičnih kandidatur ali pa v obliki kandidatnih list¹², ki jih lahko volilna komisija potrdi ali zavrne – *postopek potrjevanja kandidatov*. Ta postopek se mora opraviti kolikor je mogoče zakonito, zato imajo volilne komisije zahtevno in odgovorno nalogo, da ugotovijo, ali so predložene kandidature zakonite. Naslednja faza je *glasovanje*. Glasovanje je po mnenju Kocjančiča in drugih (2006, 153) dejanje, s katerim volilec izjavi svojo voljo, tako da odda svoj glas za kandidata oziroma volilno listo, za katero želi, da bo izvoljena. Gre za dokončno odločilno fazo volilnega postopka, ki je hkrati edina faza, v kateri volilci v celoti neposredno sodelujejo. Z glasovanjem volilec uresniči aktivno volilno pravico, ki jo ima kot državljan Republike Slovenije. Glasovanje traja od 7. ure zjutraj do 19. ure zvečer (68. člen ZVDZ). Ko se glasovanje zaključi, se začne začasen *postopek ugotavljanja izida glasovanja*. V tej fazi se ugotovi volja volilcev o izbiri kandidatov za poslance in se na tej podlagi nato razdelijo poslanski mandati¹³. Ta faza poteka v Sloveniji v štirih fazah, in sicer tako, da prva faza predstavlja ugotavljanje izida glasovanja na vsakem volišču, sledi ji faza ugotavljanja izida glasovanja v volilnem okraju, nato v volilni enoti¹⁴ in na koncu na državni ravni¹⁵, ko dobimo uraden izid glasovanja, ki se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije (Kocjančič in drugi 2006, 154).

---

¹¹Zaradi tega ločimo redne volitve, ki se izvajajo vsako četrto leto pred potekom mandatne dobe poslancev. Poznamo pa tudi nadomestne, naknadne ter ponovne volitve, ki se ločijo od splošnih po tem, da se na njih volijo samo posamični poslanci ali del poslancev (Grad 1992, 91–92).

¹²Po ureditvi iz leta 1990 so lahko predlagali kandidate zbori volivcev, volivci s svojimi podpisi in politične organizacije. Po novi volilni zakonodaji pa so zbori volivcev opuščeni, saj lahko kandidate predlagajo zgolj politične stranke in volivci.

¹³Poslanski mandati se delijo na dveh ravneh: najprej na ravni volilne enote, nato pa na ravni države.

¹⁴Vsaka volilna enota ugotovi, koliko glasov so dobili posamezni kandidati po volilnem okraju in kolikšen je delež glasov posameznih kandidatov v skupnem številu glasov, ki so bili oddani v volilnem okraju (Švara 2011, 24).

¹⁵Preostali mandati se razdelijo na ravni države. Upoštevajo se seštevki glasov, ki so jih prejeli istoimenske liste, ki so bile vložene v dveh ali več enotah. Dodeli se jim toliko mandatov, kolikor znaša razlika med številom mandatov, ki bi jim pripadali na podlagi seštevka glasov na ravni države, in številom mandatov, ki so jih dobili v volilnih enotah. Upoštevajo se le istoimenske liste, ki so dosegle prag oziroma presegle prag 4 odstotkov (Grad 2004, 131–135).

3.3.2 Državni svet

Ustava RS ureja državni svet takoj za državnim zborom. Državni svet naj bi bil odsev družbene strukturiranosti in interesov različnih družbenih skupin, ki naj bi se v njem medsebojno soočali na institucionaliziran način. Obenem naj bi to telo do neke mere tudi nevtraliziralo prevelik vpliv strankarskih interesov v državnem zboru. Po Ustavi RS je v 96. členu opredeljen kot nosilec socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov. Sestavlja ga 40 članov, od tega so štiri predstavniki delodajalcev, štiri predstavniki delojemalcev, štiri predstavniki kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev, šest predstavnikov negospodarske dejavnosti ter 22 predstavnikov lokalnih interesov.

V odnosu do državnega zbora ima državni svet iniciativno, suspenzivno in svetovalno funkcijo, vendar pa nima pravice sprejemati zakonov niti drugih splošnih aktov. Njegov največji vpliv na odločitve državnega zbora je pravica do odložilnega veta, saj lahko zahteva, da državni zbor še enkrat odloča o zakonu, ki ga je sicer že sprejel. Pri ponovnem glasovanju o istem zakonu lahko državni zbor zakon sprejme le z večino glasov vseh poslancev (Bolha in drugi 2009, 8).

Državni svet nima nobenih pristojnosti, na podlagi katerih bi sam sprejemal odločitve, temveč so vse njegove pristojnosti naravnane na delovanje državnega zbora, predvsem na njegovo zakonodajno funkcijo (Kaučič in Grad 2007, 195).

3.3.2.1 Volitve v državni svet

Splošne določbe o volitvah v državni svet in volilne postopke za volitve predstavnikov posameznih interesov za državni svet ureja Zakon o državnem svetu (Ur. l. RS, št. 100/2005-UPB-1, v nadaljevanju ZDSve). Državni svetniki so voljeni prek posrednih volitev v interesnih organizacijah oziroma lokalnih skupnostih po volilnih telesih (prek elektorjev). Člani državnega sveta niso voljeni na podlagi splošne volilne pravice, ampak na podlagi posebne volilne pravice, ki jo za vsako interesno skupino določa zakon in sicer glede na pripadnost posamezni interesni skupini oziroma lokalni skupnosti (Bolha in drugi 2009, 10).

Pravico voliti in biti voljeni za predstavnike delodajalcev, delojemalcev, kmetov, obrtnikov in samostojnih poklicev ter negospodarskih dejavnosti (funkcionalni interesi) imajo osebe, ki v Sloveniji opravljajo ustrezno dejavnost oziroma so v delovnem razmerju. Pravico voliti in biti voljen za predstavnike lokalnih interesov, pa imajo osebe s stalnim prebivališčem v volilni enoti (Bolha in drugi 2009, 10).

Po načelu relativne večine pripada mandat tistemu kandidatu, ki dobi največ glasov. Če dva ali več kandidatov dobi enako število glasov, odloči o izvolitvi žreb (Bolha in drugi 2009, 10).

3.4 Volilne enote in volilni organi

Volilne enote so območja, na katera se pred volitvami razdeli celotno območje, kjer se izvedejo volitve. Oblikovanje volilnih enot po mnenju Grada (1992, 63) je eno temeljno vprašanje volilne tehnike in organizacije volitev, saj so te zelo pomembne za enakomerno razporeditev predstavnikov po ozemlju države¹⁶.

3.4.1 Pomen volilnih enot in način njihovega oblikovanja

Volilne enote so območja, na katera se pred volitvami razdeli celotno območje Republike Slovenije, v kateri se izvedejo volitve. Posledica njihovega oblikovanja je, da se celotno volilno telo, ki voli člane predstavniškega telesa, razdeli v manjše, teritorialno omejene dele, volilne okraje¹⁷ (Grad 1992, 63). Idealno, bi sicer bilo, da bi celotno volilno telo predstavljalo eno samo volilno enoto, v kateri bi vsi volilci lahko glasovali o vseh poslancih. V tem primeru bi volilni izidi resnično odražali voljo volilcev, izraženo na volitvah, ter omogočalo popolnoma dosledno uveljavljanje načela enake volilne pravice. Vendar pa je v praksi ta način volitev nemogoč, saj bi vsi volilci

---

¹⁶V večini držav z večinskim sistemom mora vsak kandidat biti tudi prebivalec volilne enote, kjer kandidira. S tem se v državi prepreči preveliko število predstavnikov z enega območja. Pri tem pa izvoljeni poslanec postane predstavnik svojega kraja in ne le predstavnik države in svoje stranke (Toplak 2000, 37).

¹⁷Za volilne okraje velja enak kriterij, kriterij enakega števila prebivalcev, kot za volilne enote. Volilni okraji lahko obsegajo območje ene občine, območje dveh ali več občin ali samo območje dela občine. Ker pa so bile občine v času oblikovanja okrajev, leta 1992, veliko večje kot danes, enote niso bile oblikovane v skladu z načelom enakega števila prebivalcev (Toplak 2000, 106), saj imamo danes okraje, ki obsegajo več kot 25.000 volivcev, Murska Sobota ter okraje, ki obsegajo manj kot 10.000 volivcev, Hrastnik, Ribnica. A kljub temu razdelitev volilnih okrajev ni v nasprotju z Zakonom o volitvah v Državni zbor, ter Ustavo RS.

volili vse člane predstavniškega telesa. Take volitve bi bile tehnično in organizacijsko zahtevne, prav tako bi pa bile zelo zahtevne tudi za volilce, ki ob množici kandidatov ne bi imeli prave možnosti izražanja svoje resnične volje.

Zato se za volitve v Republiki Sloveniji oblikujejo volilne enote, po pravilu, da se vsaki volilni enoti zagotovi približno enako število mandatov na določeno število prebivalcev, kar zahteva po mnenju Kocjančiča in drugih (2006, 149) načelo enake volilne pravice.

Republika Slovenija se po ZVDZ deli na deset volilnih enot¹⁸, v katerih se skupno voli 90 poslancev. Od tega sta dve volilni enoti posebni volilni enoti, volilna enota italijanske narodnostne manjšine in volilna enota madžarske narodnostne manjšine, kjer se v vsaki enoti voli po en poslanec, ki bo v parlamentu zastopal njihove interese. Medtem ko se v ostalih volilnih enotah voli skupno 88 poslancev, iz vsake volilne enote je izvoljenih 11 poslancev, kar prikazuje slika 3.1. Torej se po naši volilni zakonodaji po mnenju Kocjančiča in drugih (2006, 149) dosledno uporablja načelo, po katerem se poslanci volijo tako, da se en poslanec voli na približno enako število prebivalcev. Izjema od tega načela je določba, po kateri italijanska in madžarska narodna skupnost volita v državni zbor vsaka po enega poslanca.

Slika 3.1: Volilne enote v Sloveniji

Vir: Wikipedija, prosta enciklopedija (2011).

¹⁸Leta 1990 je Slovenija bila razdeljena na 16 volilnih enot, medtem ko je leta 1992 s sprejetjem Zakona o določitvi volilnih enot postala država razdeljena na 10 volilnih enot.

3.4.1.1 Kako bi bile razdeljene volilne enote, če bi se zakonodajalec odločil za večinski sistem in ne za proporcionalni sistem

Če bi se zakonodajalec odločil, da bi se volitve v parlament, odvijale po večinskem sistemu z volilnimi enotami z enim poslancem, bi ta moral državo Slovenijo razdeliti na 88 volilnih enot. Le tako, bi se lahko v vsaki volilni enoti izvolil po en poslanec, skupno pa jih bi bilo izvoljenih 88, ter po en poslanec iz vsake volilne enote narodnostne manjšine. Ker pa je Slovenija majhna država se je zakonodajalec odločil drugače, izbral je proporcionalni volilni sistem, vendar ta takoj ni izbral 8 volilnih enot, saj se je odločal ali Slovenijo razdeli na 11 volilnih okrajev ali na 8 volilnih enot. Torej imel je dve možnosti, med katerima je izbral slednjo, čeprav bi bile obe odločitvi po mnenju Grada (1992, 67) v okviru proporcionalnega načela. Vendar pa je znano, da večja volilna enota povečuje proporcionalni učinek, kar je bil odločilen razlog, da je zakonodajalec izbral večje volilne enote.

3.4.2 Volilna organizacija

Organizacija volitev omogoča tehnično izvedbo volitev. Kljub temu pa je po mnenju Kocjančiča in drugih (2006, 149) to izredno pomemben element volilnega sistema, saj slaba in neučinkovita organizacija ne omogoča uresničevanja volilne pravice in lahko poraja dvom o zakonitosti volitev kot celote. Poglavitno vlogo pri organizaciji volitev imajo volilni organi.

V Sloveniji, poznamo kolegijski volilni organ¹⁹, to sta volilna komisija²⁰ in volilni odbor. Poleg njiju pa imajo določeno funkcijo pri volitvah še drugi organi, zlasti državni zbor, predsednik republike, ustavno sodišče in vrhovno sodišče (Kocjančič in drugi 2006, 149).

---

¹⁹Volilni organ je sestavljen iz predsednika in članov ter njihovih namestnikov (24. člen ZVDZ).

²⁰Volilna komisija je sestavljena iz državne volilne komisije, iz volilne komisije volilnih enot, okrajne volilne komisije (23. člen ZVDZ). Ta skrbi predvsem za tehnično izvedbo volitev ter za varstvo zakonitosti v volilnem postopku, tako v fazi glasovanja, kot tudi v fazi kandidiranja (Kocjančič in drugi 2006, 150).

3.4.3 Volilna geometrija

Pravično in enakomerno predstavništvo je po mnenju Švara (2011, 38) zagotovljeno z mnogimi ustavnimi določbami. A kljub temu so lahko volilne enote oblikovane tako, da diskriminirajo določeno rasno, etično, socialno, politično ali ekonomsko skupino volivcev. Zato je oblikovanje volilnih enot zelo pomemben faktor pri uspehu strank na volitvah, saj je možno volilne enote po mnenju Grada (1992, 65) oblikovati tako, da ena stranka pridobi, druga pa izgubi na volitvah. Takšno oblikovanje volilnih enot imenujemo volilna geometrija oziroma gerrymandering²¹.

Volilna geometrija je torej namerna določitev velikosti ali oblike volilnih enot tako, da volilni rezultati ne ustrezajo številu, dejanski volji in razporejenosti volilcev (Švara 2011, 38).

3.5 Problematika parlamentarnih volitev in volilnega sistema

3.5.1 Problematika kandidiranja

Pravica postavljati kandidate na volitvah je izredno pomemben element volilne pravice in volilnega sistema sploh. Čeprav je politično gledano kandidiranje celo najvažnejši del volitev. Saj gre pri kandidiranju za to, da se med državljani, ki imajo pasivno volilno pravico, izbere razmeroma ozek krog tistih, med katerimi bodo izbirali volilci. Tu pa že prihaja do izbire, ki odločilno vpliva na končen izid volitev (Grad 1992, 68-69).

Problematika tega je, da načelo splošne volilne pravice in neposrednih volitev omogoča, da vsak volivec lahko kandidira tudi na volitvah, kar pomeni, da bi lahko volilci sami določali na volitvah po lastni izbiri, ne pa zgolj po listi kandidatov, ki so že vnaprej določeni in na katero izbiro nimajo državljani vpliva.

Zato se je razvil poseben volilni postopek, v katerem se na organiziran in vnaprej določen način postavljajo kandidati, med katerimi lahko volilci izbirajo svoje predstavnike v parlamentu. Takšen način, sicer tehnično nujen, pa kljub vsemu omejuje

---

²¹Gerrymandering se imenuje po ameriškemu guvernerju Gerryju, ki je za svoje volilne potrebe oblikoval volilno enoto (Grad 1992, 65).

volivce pri izvrševanju njihove volilne pravice (Grad 1992, 69), saj nimajo pravice izbrati kandidata, ki se ne nahaja na listi kandidatov.

3.5.2 Večna dilema – proporcionalni ali večinski volilni sistem?

Leta 1992 so poslanci Socialdemokratske stranke Slovenije vložili v zakonodajno proceduro predlog za spremembe in dopolnitve zakona o volitvah v državni zbor, v katerem so predlagali spremembe, ki bi spremenile do tedaj veljavni volilni sistem. Prizadevali so si za dvokrožnega volilnega sistema, po katerem bi bili izvoljeni kandidati, ki v svojem volilnem okraju prejmejo največ glasov. Ker se je proces zavlekel, so leta 1996 Socialdemokrati zahtevali, da se o volilnem sistemu odloča na referendumu, a kaj kmalu so dojeli da prihodnost ne prinaša vzpostavitve dvokrožnega volilnega sistema, ampak vzpostavitve večinskega volilnega sistema, ki bi manjšim strankam onemogočal vstop v parlament, pri tem pa bi omogočal večjo stabilnost parlamenta in posledično tudi vlade. Zato so odstopili od referenduma, a prepozno, saj so poslanci in državni svet pred tem pristopili za referendum (Grad 2000, 157).

Na tem referendumu je bil sprejet predlog o večinskem volilnem sistemu, a ta rezultat je bil jasen šele dve leti kasneje. Kljub temu pa je Ustavno sodišče pozvalo državni zbor naj ta zakon spremeni. To je povzročilo dolgotrajne politične spore, saj se je politična javnost razcepila na tiste, ki so podprli odločbo in na tiste, ki so bili proti, saj so menili, da se le poslanci lahko odločijo ali bodo referendumski izid podprli ali ne, pri tem pa jih nihče ne sme silit v neželjeno odločitev.

V tistem času pa je veliko ljudi nasprotovalo vzpostavitvi novega političnega sistema, med njimi je bil tudi Gaber (1996, 264), ki je menil, da volilni sistem v Sloveniji trenutno potrebuje stabilnost. »Največjo uslugo bomo volilkam in volilcem ter s tem parlamentarni demokraciji naredili, če bomo ohranili sistem v bistvu nedotaknjen. Uvajanje mešanega ali večinskega sistema bi pomenilo spremembo, ki bi zgodbo začela znova.« A zavedal se je, da je bilo takrat odpraviti način delitve mandatov.

Dejstvo je da so spremembe vedno dobrodošle, vendar sprememba po ustanovitvi novega volilnega političnega sistema je po mojem mnenju nedobrodošla, saj bi povzročila preglavice in nerazumevanje med državljani, ki so že vrsto let navajeni na

proporcionalni politični sistem. Kjer si stranke svoje mesto zagotovijo z dosego volilnega praga, kar je značilnost večinskega volilnega sistema.

3.5.3 Problematika volilnega sistema za volitve v Državni zbor

Idealnega volilnega sistema ni. Zato bi bilo iskanje idealnega volilnega sistema, za izboljšanje volilnega sistema v Slovenije nemogoče.

Ustava RS v svojih določilih ne določa vrste volilnega sistema, kar pomeni, da v njenih določbah ni določeno, da Republika Slovenija ima proporcionalni volilni sistem. Ta ureja le sestavo Državnega zbora in določa, da volilni sistem določi Državni zbor na seji z dvotretjinsko večino glasov vseh poslancev. Torej Državni zbor na nek način si sam kroji svoj volilni sistem, s pomočjo katerega volivci izvolijo njegove člane, poslance, ki ga tvorijo. Vendar pa volilni sistem v preteklosti ni bil preveč dobro nastavljen, zato so se zgodile kar neke spremembe. Prvi večji poseg je predstavljala sprememba volilnega praga. Ta je v preteklosti znašal 3 odstotke in je bil po mnenju nekaterih premajhen, zato so ga zvišali na 4 odstotke, kar pomeni, da morajo stranke doseči vsaj 4 odstotke, da se te uvrstijo v parlament. Uveden se je bil Droopov količnik, ki je zamenjal Harejevega, danes pa se upošteva seštevek vseh glasov, ki jih stranke prejmejo v vsej državi, ukinjene pa so bile tudi nacionalne liste.

S temi novimi posegi so volitve v Državni zbor danes bolj natančne, pravičnejše in v vseh merilih boljše.

4 Primerjava državnozbornih volitev leta 2004 in 2008

4.1 Predvolilna kampanja

Izraz kampanja izhaja iz vojaškega žargona, ter prvotno pomeni bojno polje oziroma bojišče. Vendar ko govorimo o predvolilnih kampanjah²² in politiki, te najpogosteje razumemo kot politično aktivnost, povezano s pridobivanjem volilnih glasov. Volilna kampanja je eden od glavnih razlogov, ki vplivajo na izid volitev (Lipicer Kustec 2005, 2-3).

Predvolilno kampanjo lahko danes po mnenju Hočevarjeve (2006) označimo kot orodje političnega marketinga, s pomočjo katerega se politične stranke bojujejo za čim več mest v parlamentu. Njihov glavni namen je volilce opozoriti na določenega političnega kandidata in jih s pomočjo ustrezne politične komunikacije tudi prepričati, da je za prihodnost najboljši njihov program.

Predvolilna kampanja se v zadnjih letih zaradi razvoja sodobne tehnologije ne kaže le s plakati ob glavnih cestah, ampak tudi na spletu posamičnih strank. Tam si lahko vsak posameznik ogleda vse njihov strategije, s katerimi si poskuša posamična stranka zagotovila vstop v parlament.

Da se stranka lahko udeleži predvolilne kampanje, mora prestati številne preizkušnje.

Predvolilna kampanja leta 2004 je bila prav tako kot leta 2008 skoncentrirana na plakate, ki predstavljajo orodje s katerim si stranka želi in mora v najkrajšem času pritegniti pozornost volilcev. Plakat stranke mora biti jasen in preprost za javnost. Torej vsebovati ne sme nič kompleksnega, stilno ali likovno zapletenega, temveč le eno samo idejo, ki je pomembna v takratnem družbenosocialnem času.

Leta 2004 in leta 2008 v času predvolilne kampanje so bili plakati »razstavljeni« po vsej Sloveniji. Z njimi so si stranke nabirale točke, ter sedeže v parlamentu. V nadaljevanju

---

²²Zgodovinsko gledano so se predvolilne kampanje pojavile sočasno z nastankom političnih strankin s prvimi volitvami, konec 18. stoletja v Združenih državah Amerike oziroma v začetku 20. stoletja v Evropi (Lipicer Kustec 2005, 2).

bom predstavila le plakate strank, ki so se leta 2004 in 2008 uvrstile na prva tri mesta po številu poslanskih sedežev v parlamentu.

Slika 4.1: Plakata SDS leta 2004

Vir: Rankel in Sušnik (2005, 64-65).

Leta 2004, se je SDS pojavila v času predvolilne kampanje z dvema plakatoma, kar prikazuje slika 4.1. Na prvem plakatu je predsednik stranke, Janez Janša skupaj s svojimi strankarskimi kolegi, medtem ko je na drugem plakatu sam, v ozadju pa se pojavlja narava in beli konj. Na obeh plakatih je viden njihov takratni slogan »Slovenija na novi poti«. S tema dvema plakatoma stranka sporoča, da je ima nove obraze v svoji stranki, medtem ko na drugem plakatu sporoča, zgodovino Janševega ustvarjanja s dvema črno-belima fotografijama.

Tega leta se je stranka LDS prav tako predstavila z dvema različnima plakatoma, skupinskim in posamičnim plakatom, na katerem je bil predsednik stranke Anton Rop. Slednji plakat, predstavlja le Antona Ropa medtem ko je v njegovem ozadju videno drevje, na zgornji levi strani pa napis »Skupaj spremenimo Slovenijo«. Medtem ko na skupnem plakatu je prikazan Rop s svojimi strankarskimi kolegi, njihov slogan pa se vije čez spodnjo stran plakata. S skupnim plakatom, je želela stranka predstaviti svojo trdnost a kljub temu, so na njenem plakatu vidni novi obrazi, kar pomeni, da je stranka v koraku s spremembami.

Prav tako pa se podlaga logotipa na teh dveh plakatih razlikuje, saj je na skupinskem plakatu podlaga logotipa modre barve, medtem ko na samostojnem plakatu ni nobene podloge. To pa je po mojem mnenju napačno, saj vzbuja pri volivcih neenotnost, čeprav naziv, magister, ki je zapisan pod podpisom Ropa vzbuja občutek, da je stranka visoko izobražena.

Slika 4.2: Plakat stranke LDS leta 2004

Vir: Rankel in Sušnik (2005, 58-59).

Na volitvah leta 2004 je ZLS nastopila z enim plakatom, s sloganom »Prihodnost za vse!«. Na tem plakatu je v ozadju Borut Pahor predsednik stranke in takratni evropski poslanec. Posebnost tega plakata je, da Borut Pahor, ki je bil predsednik stranke ni kandidiral na teh volitvah, saj je bil evropski poslanec. Posebnost tega plakata je zelo izrazita, plakat je podoben osmrtnici, le da ima ta rdečo obrobo, kar prikazuje slika 4.3.

Slika 4.3: Plakat stranke ZLSD leta 2004

Vir: Štancar (2004).

Leta 2008 predvolilna kampanja ni zaživela le s plakati, pač pa tudi s spletnimi portali strank. SD, preimenovana stranka ZLSD se je to leto poleg rdeče obrobjenih plakatov odločila še za filmček z naslovom »Vrednote SD«, kar prikazuje slika 4.4. Ta film, je bil v medijih označen za začetek negativne kampanje na spletu, čeprav mu kasnejše analize niso pripisovale tako negativnega pomena..

Slika 4.4: Malo spremenjena predvolilna kampanja SD

Vir: Zgonik (2008).

Nekoliko drugačen, na preteklo predvolilno kampanjo, je bil plakat s predsednikom stranke SD leta 2008. Ta ni imel več rdeče obrobe, ki bi spominjala na osmrtnico, pač pa je bil na plakatu bil Borut Pahor, medtem ko je v njegovem ozadju vidna slovenska zastava, kar prikazuje slika 4.5. Ta volilna kampanja SD pa je nosila slogan »Odgovorni za spremembe!«.

Slika 4.5: Plakat stranke SD leta 2008

Vir: Siol (2008).

Stranka SDS je leta 2008 v času predvolilne kampanje si svoje poslanske sedeže nabirala s plakati, kateri so nosili slogan »Slovenija na pravi poti, kar prikazuje slika 4.6. Nadaljujmo skupaj«, kot tudi s spletnim družbenim portalom facebook, ter z drugimi propagandami. V tem letu, so izbrali malo drugačno predvolilni plakat, saj na

splošnem plakatu ni bilo oseb, ampak le modra podloga na kateri ji bil napisan slogan in logotip stranke. Vprašanje zakaj je ta stranka izbrala takšen splošen plakat tiči v aferi Patria, ki še vse do danes ni raziskana. Vendar to ne pomeni, da strankarski prvaki niso imeli svojih plakatov z svojimi obrazi.

Slika 4.6: Plakat stranke SDS leta 2008

Vir: Razglednice z mojega vrta (2008).

Na teh državnozborskih volitvah pa se je v predvolilnem času predstavila nova stranka, stranka ZARES, na čelu katere je Gregor Golobič. Ta stranka, se je predstavila z sloganom »Za novo politiko !«, kar prikazuje slika 4.7.

Slika 4.7: Plakat stranke ZARES leta 2008

Vir: Razglednice z mojega vrta (2008).

4.2 Splošno o državnozborskih volitvah leta 2004 in 2008

Slovensko politično prizorišče so leta 2004 zaznamovale prve evropske volitve, saj je Slovenija 1. maja 2004 stopila in postala ena od današnjih 27 držav članic Evropske unije, kot tudi četrte nacionalne volitve v Državni zbor. In sicer 9. junija 2004 je takratni predsednik Republike Slovenije, Janez Drnovšek, izdal Odlok o razpisu rednih volitev v državni zbor (Ur.l. RS, št. 75/2004), katere so se odvijale v nedeljo 3. oktobra 2004.

Na volitvah, 3. oktobra 2004, so lahko državljani Republike Slovenije volili 88 poslancev, ki se volijo na podlagi splošne volilne pravice, medtem ko sta dva poslanska sedeža, že zasedena s strani narodnih predstavnikov italijanske in madžarske narodne manjšine. Splošno volilno pravico, je na dan volitev imelo 1.634.402 volivcev, pri čemer jih je bilo 1.634.370 vpisanih v volilni imenik, medtem ko 32 volivcev pomotoma ni bilo vpisanih v volilni imenik, ter so morali glasovati s potrdilom pristojnega organa, kar prikazuje spodaj prikazana tabela, tabela 4.1.

Tabela 4.1: Državnozborske volitve leta 2004 in leta 2008

	DRŽAVNOZBORSKE VOLITVE	
	LETA 2004²³	LETA 2008²⁴
Splošna volilna pravica	1.634.402	1.696.437
Vpisanih v volilni imenik	1.634.370	1.696.412
Volivci, ki so glasovali s potrdilom	32	25
Skupaj glasovalo	991.263	1.070.523
Glasovalo po pošti	2.407	9.915
Oddanih glasovnic	991.123	1.070.424
Neveljavnih glasovnic	22.351	18.596
Veljavnih glasovnic	968.772	1.051.827

Četrtnih državnozborskih volitev se je udeležilo skupaj 991.263 volilcev oziroma 60,64% vseh volilcev, ki so imeli pravico voliti. Medtem ko je od tega 2.407 volilcev glasovalo po pošti.

Skupaj je bilo oddanih 991.123 glasovnic, od tega je bilo kar 22.351 neveljavnih ker so bile prazne oziroma volja volivca iz njih ni bila jasno izražena, medtem ko je vseh veljavnih glasovnic bilo 968.772.

Leta 2008, se je takratnim poslancem iztekel mandat, zato je dne 16. junija 2008, predsednik Danilo Türk, razpisal z Odlokom o razpisu rednih volitev v državni zbor (Ur.l. RS, št. 62/2008) pete po vrsti državnozborske volitve. Te so se odvijale, kot državnozborske volitve 2004, v nedeljo, 21. septembra 2008.

Na petih državnozborskih volitvah je imelo volilno pravico 1.969.437 volilcev, ki je lahko volilo 88 poslancev državnega zbora. Torej jih je na predhodne državnozborske volitve imelo volilno pravico kar 62.035 državljanov Republike Slovenije več. Medtem ko je leta 2008 bilo v volilni imenik vpisanih 1.696.412 volivcev, medtem ko je 25

²³Podatki za državnozborske volitve leta 2004 so pridobljeni s Poročila o izidu rednih volitev poslancev v državni zbor leta 2004 (Ur. l. RS 112/2004), dostopno prek: <http://www.uradnik-list.si/1/objava.jsp?urlid=2004112&stevilka=4641> (13. oktober 2004).

²⁴Podatki za državnozborske volitve leta 2008 so pridobljeni s Poročila o izidu rednih volitev poslancev v državni zbor leta 2008 (Ur. l. RS 95/2008), dostopno prek: <http://www.uradnik-list.si/1/objava.jsp?urlid=200895&stevilka=4033> (3. oktober 2008).

volilcev glasovalo s potrdilom pristojnega organa, ker pomotoma niso bili vpisani v volilni imenik, torej lahko rečem, da se je na predhodne državnozborske volitve zmanjšala pomota vpisov v volilni imenik, kar prikazuje tabela 4.1.

Na podlagi splošne volilne pravice, je na volitvah 2008, glasovalo 1.070.523 volilcev, oziroma 63,10 odstotkov vseh volilcev. Torej se je udeležba na državnozborskih volitvah leta 2008 gledano na predhodne povečala.

Leta 2008 je kar 9.915 volilcev glasovalo preko pošte, kar je 7.508 volilcev več kot leta 2004. Na to število je po mojem mnenju vplival predvsem vstop Slovenije v Evropsko unijo leta 2004, s tem pa je veliko Slovencev »pobegnilo« delati čez slovensko mejo v ostale države članice Evropske unije.

Medtem ko je na državnozborskih volitvah leta 2008 bilo oddanih 1.070.424 glasovnic, od tega je bilo kar 1,74 odstotkov glasovnic neveljavnih, 18.596, torej je bilo skupno veljavnih 1.051.827 glasov.

4.2.1 Udeležba v posameznih volilnih enotah

Slovensko ozemlje je razdeljeno na 8 volilnih enot in na dve volilni enoti narodne manjšine, italijanske in madžarske.

Kot sem že zapisala, je volilna udeležba leta 2004 bila 60,64 odstotkov, leta 2008 pa 63,10 odstotkov. Največ volilcev se je na četrth državnozborskih volitvah udeležilo v volilni enoti 3, Ljubljana Center, in sicer se je na dan volitev udeležilo od 200.003 volilnih upravičencev, kar 130.876 volilcev, kar predstavlja 65,44 odstotkov, sledi ji volilna enota 1, Kranj, ter volilna enota 3, Ljubljana. Medtem, ko se je leta 2004 najmanj volilnih upravičencev udeležilo v deveti volilni enoti, italijanska narodna manjšina, kjer se je udeležilo le 42,45 odstotkov vseh volilnih upravičencev, kar prikazuje tabela 4.2.

Prav tako se je čez štiri leta kasneje, 2008, največ volilnih upravičencev na državnozborskih volitvah udeležilo v volilni enoti 3, Ljubljana Center, kjer se je udeležilo kar 69,55 odstotkov vseh volilnih upravičencev, sledila ji je Ljubljana

Bežigrad, z kar 67,34 odstotno udeležbo, ter volilna enota Kranj z 65,54 odstotkov volilno udeležbo. Medtem ko je najmanjša volilna udeležba bila ponovno v volilni enoti italijanske narodne manjšine, kjer je volišče obiskalo le 50,49 odstotkov, kar prikazuje tabela 4.2.

Tabela 4.2: Volilna udeležba v volilnih enotah v Sloveniji

VOLILNA ENOTA		LETA 2004 ²⁵			LETA 2008 ²⁶		
		UDELEŽBA	ŠTEVILO VOLILNIH UPRAVIČENCEV	ODSTOTEK UDELEŽBE	UDELEŽBA	ŠTEVILO VOLILNIH UPRAVIČENCEV	ODSTOTEK UDELEŽBE
1	KRANJ	127.613	199.066	64,11%	135,884	207,34	65,54 %
2	POSTOJNA	118.833	199.016	59,71 %	128,009	208,959	61,26 %
3	LJUBLJANA CENTER	130.876	200.003	65,44 %	145,000	208,492	69,55 %
4	LJUBLJANA BEŽIGRAD	135.107	213.016	63,43 %	149,108	221,434	67,34 %
5	CELJE	127.935	210.190	60,87 %	136,963	215,961	63,42 %
6	NOVO MESTO	117.598	196.159	59,95 %	126,059	204,594	61,61 %
7	MARIBOR	117.408	210.218	55,85 %	126,577	215,053	58,86 %
8	PTUJ	115.893	206.734	56,06 %	122,923	214,604	57,28 %
9	ITALIJANSKA NARODNA MANJŠINA	1.162	2.737	42,45%	1.385	2.743	50,49%
10	MADŽARSKA ANRODNA MANJŠINA	3.592	6.564	54,72%	3.768	7.064	53,34%

4.3 Izid glasovanja in izbrane politične stranke

Na četrth državnoborskih volitvah je izmed 23 list, ki so kandidirale 3. oktobra 2004, volilni prag prestopilo le sedem strank, Slovenska demokratska stranka ali SDS z 29,08 odstotkov glasov, Liberalna demokracija Slovenije ali LDS z 22,80 odstotkov glasov, Združena lista socialnih demokratov ali ZLSD z 10,17 odstotkov glasov, Nova

²⁵Podatki za udeležbo v volilnih enotah za leto 2004 so pridobljeni s spletne strani portala Državne volilne komisije, 2004b, udeležba Slovenije in volilne enote, dostopne prek: http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2004/html/udel_ve.htm

²⁶Podatki za udeležbo v volilnih enotah za leto 2008 so pridobljeni s spletne strani portala Državne volilne komisije, 2008b, udeležba v Sloveniji in volilnih enotah, dostopne prek: <http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/udelezba/udelezba.html>.

Slovenija – Krščanska ljudska stranka ali NSi z 9,09 odstotkov glasov, Slovenska ljudska stranka ali SLS z 6,82 odstotkov glasov, Socialna narodna stranka ali SNS z 6,27 odstotkov glasov in Demokratična stranka upokojencev Slovenije ali DeSUS z 4,04 odstotkov glasov, kar prikazuje tabela 4.3. Torej so se v parlament uvrstile vse »že znane« stranke ki so bile že v predhodnem mandatu državnega zbora vse parlamentarne stranke. Torej nobena nova stranka, ni leta 2004 prestopila volilnega praga, medtem ko se Stranki mladih Slovenije ali SMS ni uspelo ponovno uvrstiti v parlament. Torej so volilci leta 2004 več kot polovico svojih glasov namenili desnim političnim strankam, kjer je prvič v zgodovini državnozborskih volitev zmagala SDS, prvi poraz pa je zaznamoval stranko LDS. To pa je bil šok za stranko LDS kateri so predvolilne javnomnenjske raziskave ponovno napovedovale zmago (Kristan 2007, 30-31).

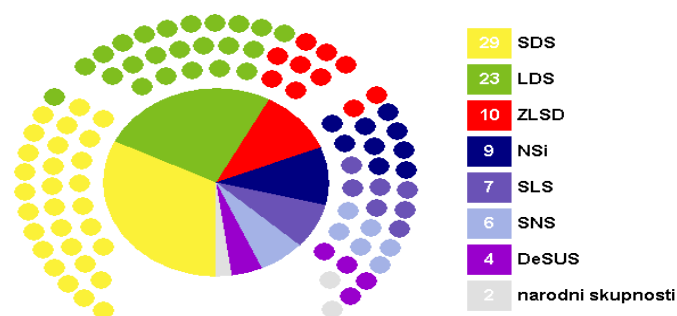
Tabela 4.3: Izid glasovanja na državnozborskih volitvah leta 2004

KANDIDATNA LISTA	ŠTEVILO GLASOV	ODSTOTEK
Slovenska demokratska stranka –SDS	281.710	29,08
Liberalna demokracija Slovenije – LDS	220.848	22,80
Združena lista socialnih demokratov – ZLSD	98.527	10,17
Nova Slovenija – Krščanska ljudska stranka – NSi	88.073	9,09
Slovenska ljudska stranka –SLS	66.032	6,82
Demokratična stranka upokojencev Slovenije – DeSUS	60.750	6,27
Socialna narodna stranka –SNS	39.150	4,04

Vir: Državna volilna komisija (2004a).

Torej si je leta 2004 na državnozborskih volitvah največ poslanskih sedežev zagotovila SDS, kar 29 sedežev, sledila je stranka LDS z 23 sedeži, ZLSD z 10 sedeži, NSi z 7 sedeži SNS z 6 sedeži, DeSUS z 4 sedeži, ter dva sedeža sta pripadala predstavnikom narodnih manjšin, italijanskemu predstavniku Robertu Batteli in madžarski predstavnici Pozsonec Mariji, kar prikazuje slika 4.8.

Slika 4.8: Razdelitev poslanskih sedežev leta 2004

Vir: Državna volilna komisija (2004a).

Na petih državnozborskih volitvah, ki so potekale 21. oktobra 2008, se je od 17 list kandidatov uspelo v parlament uvrstiti sedmim političnim strankam in dvema predstavnikoma italijanske in madžarske narodne manjšine. Torej je volilni prag uspelo prestopiti Socialnim demokratom ali SD z 30,45 odstotkov glasov, Slovenski demokrati stranki ali SDS z 29,26 odstotkov glasov, stranki ZARES z 9,37 odstotka glasov, stranki DeSUS z 7,45 odstotka glasov, Slovenski nacionalni stranki ali SNS z 5,40 odstotka glasov, skupaj Slovenski ljudski stranki in Stranki mladih Slovenije z 5,21 odstotka glasov, ter Liberalni demokrati stranki ali LDS z 5,21 odstotka glasov, kar prikazuje tabela 4.4.

Torej se je leta 2008 zgodil preobrat, saj so na volitvah poželi zmago bolj levo usmerjene stranke, levosredinsko usmerjene stranke, medtem ko so na predhodnih volitvah, kot sem že zapisala zmago pozele desno usmerjene stranke. Prav tako je novost na teh državnozborskih volitvah bila ta, da se stranki Nova Slovenija ali NSI ni uspelo uvrstiti v Državni zbor, čeprav je na predhodnih volitvah zasedale četrto mesto po številu poslanskih sedežev in imela v mandatni dobi 2004 do 2008 kar 9 poslanskih sedežev, medtem ko je na volitvah leta 2008 dosegla le 3,25 odstotka glasov, kar pa ni zadostovalo za vstop v parlament, saj stranka za vstop v parlament potrebuje vsaj 4% glasov.

Tabela 4.4: Izid glasovanja na državnozborskih volitvah 2008

KANDIDATNA LISTA	ŠTEVILO GLASOV	ODSTOTEK
Socialni demokrati -SD	320.248	30,45

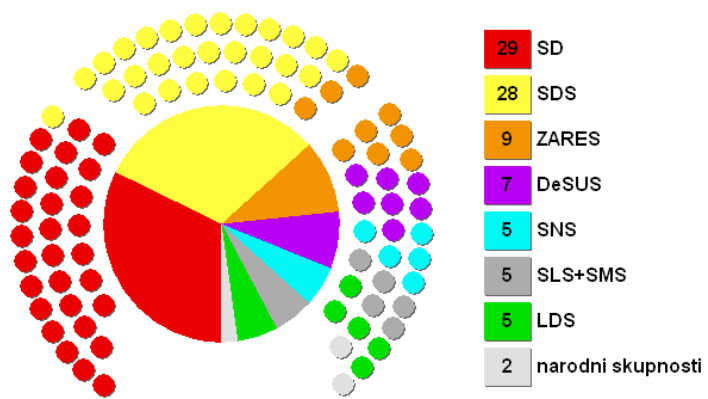
Slovenska demokratska stranka -SDS	307.735	29,26
ZARES - Nova politika	98.526	9,37
Demokratska stranka upokojencev Slovenije - DeSUS	78.353	7,45
Slovenska nacionalna stranka - SNS	56.832	5,40
Slovenska ljudska stranka in Stranka mladih Slovenije - SLS+SMS	54.809	5,21
Liberalna demokracija Slovenije - LDS	54.771	5,21

Vir: Državna volilna komisija (2008a).

Leta 2008 si je torej največ poslanskih sedežev zagotovila stranka SD, 29 sedežev, sledila ji je stranka SDS s 28 sedeži, stranka ZARES s 9 sedeži, DeSUS s 7 sedeži, SNS z 5 sedeži, SLS in SMS s 5 sedeži, ter prav tako s 5 sedeži LDS, medtem ko sta dva sedeža pripadala narodnima manjšinama, italijanski in madžarski, kar prikazuje slika 4.9. Kjer je italijanski narodno manjšinski sedež si je pridobil Roberto Battelli, madžarskega pa Göncz László.

Torej so SD na državnozborskih volitvah 2008 dobili kar 19 poslanskih sedežev več kot so jih imeli v prejšnjem mandatu, prav tako je stranka DeSUS dobila tri poslanske sedeže več, medtem ko je nova nastala stranka ZARES dobila kar 9 sedežev. Ko so ene stranke pridobile večje število sedežev so druge stranke izgubile svoje sedeže in sicer SDS so izgubili en poslanski sedež, SNS dva poslanska sedeža ter LDS izgubila kar 18 poslanskih sedežev.

Slika 4.9: Razdelitev poslanskih sedežev leta 2008

Vir: Državna volilna komisija (2008a).

5 Zaključek

V sodobnih demokratičnih ureditvah, kot je Republika Slovenija, danes v njih prevladuje posredna demokracija, v kateri ljudstvo ne sprejema odločitev neposredno, ampak po svojih predstavnikih. Ti, predstavniki ljudstva tvorijo predstavniško telo, ki v obliki zakonov sprejema najpomembnejše družbene odločitve, zaradi česar se imenujejo tudi zakonodajno telo. Volitve pa so le način, s pomočjo katerega si ljudstvo izbere svoje predstavnike, ki ga zastopajo.

Volitve torej omogočajo volilcem neposreden vpliv na sestavo parlamenta. Parlament pa označujemo z izrazom predstavniško telo. Vanj spadajo tisti državni organi, ki predstavljajo ljudstvo v celoti in sprejemajo najpomembnejše odločitve. V Sloveniji v parlament uvrščamo Državni zbor in Državni svet, čeprav slednji ne sprejema zakone, saj je to funkcija parlamenta, lahko pa ta vpliva na njihov sprejem. Zato v Republiki Sloveniji obstajata na področju zakonodajne oblasti dva organa, ki skupaj sestavljata parlament, čeprav imata ta dva zelo različen položaj in pooblastila.

V Sloveniji velja torej proporcionalni volilni sistem, ki se uresničuje z volilno pravico posameznika in v tajnosti glasovanja. Bistvo proporcionalnega volilnega sistema je, da morajo dodeljeni predstavniški mandati ustrezati dobljenim glasovom na volitvah.

V uvodnem delu moje diplomske naloge, sem si zastavila tri hipoteze. Od treh uvodoma navedenih hipotez, sem eno potrdila, ter dve zavrnila.

Potrjena hipoteza:

- HIPOTEZA 1: *Udeležba Slovencev na parlamentarnih volitev v letu 2004 in 2008 udeležili je bila več kot 50 odstotna.*

Zavrnjeni hipotezi:

- HIPOTEZA 2: *Največja udeležba v letu 2004 in 2008 je bila izmerjena v osrednji Sloveniji. Medtem ko je najmanjša udeležba bila izmerjena v volilni enoti Ptuj. In sicer prvi del te hipoteze v celoti drži saj je bila največja izmerjena udeležba po volilnih enotah, izmerjena v osrednji Sloveniji, natančneje v volilni*

enoti 3, Ljubljana Center. Tam se je v letu 2004, na dan volitev, udeležilo od 200.003 volilnih upravičencev, kar 130.876 volilcev, kar predstavlja 65,44 odstotka, medtem ko se jih je v letu 2008, udeležilo kar 67,34 odstotka volilnih upravičencev. Drugi del, te teze, teze 3, pa ne drži. Saj je najmanjša udeležba v letu 2004 in v letu 2008 bila izmerjena v volilni enoti 9, volilna enota italijanske narodne manjšine. Leta 2004 se je na dan volitev udeležilo le 42,45 odstotka vseh volilnih upravičencev, medtem ko se jih je leta 2008 udeležilo 50,49 odstotka vseh volilnih upravičencev.

- HIPOTEZA 3: *V parlamentu se politične stranke vse do danes niso spremenile.* Tudi, ta teza ne drži, saj je na preteklih parlamentarnih volitvah v parlament vstopila na novoustanovljena stranka ZARES, medtem ko je stranka NSi izgubila sedeže v parlamentu. Torej politične stranke se v parlamentu spreminjajo, in sicer na željo volilnih upravičencev s tem pa je zakonsko izvršena demokracija.

6 Literatura

1. Bolha, Ana, Sanja Guzelj Fajfar in Andreja Pušaver. 2009. *Državni svet de lege lata in de lege ferenda: raziskovalna naloga upravno-pravno področje*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
2. Brezovšek, Marjan, Miro Haček, in Milan Zver. 2008. *Organizacija oblasti v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
3. Črešnik, Borut. 2009. *Volitve v državni zbor od leta 1992 do 2008*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
4. Ferfila, Bogomir. 2009. *Primerjalne politike v sodobnem svetu: teoretični del*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
5. Gaber, Slavko. 1996. Zrelostni izpit. V *Volilni sistem*, ur. Gaber Slavko, 259-275. Ljubljana: Krtina.
6. Grad, Franc. 1992. *Novi volilni sistem*. Ljubljana: Inštitut za javno upravo pri pravni fakulteti v Ljubljani.
7. --- 2000. *Parlament in vlada*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
8. --- in Janez Pogorelec. 2004. *Državna ureditev – dopolnjeno učno gradivo za udeležence seminarja*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije.
9. Grobovšek, Sanja. 2004. *Predvolilna kampanja-osnovni pojmi*. Dostopno prek: <http://www.media-forum.si/slo/opazovanje/pr-politico/3687/index.print.html> (26. avgust 2011).
10. Hočevar, Barbara. 2006. *Volitve in predvolilna kampanja*. Dostopno prek: <http://www.erevir.si/Moduli/Clanki/Clanek.aspx?ModulID=5&KategorijaID=52&ClanekID=212> (24. avgusta 2011).
11. Kastelic, Miha. 2006. *Preferenčno glasovanje in volitve v evropski parlament*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. Kristan, Tina. 2007. *Politična sprememba 2004 v luči vrednot*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
13. Kocjančič, Rudi, Ciril Ribičič, Franc Grad, Igor Kaučič. 2006. *Ustavno pravo Slovenije*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.

14. Lipicer Kustec, Simona. 2005. *Politološki vidik volilne kampanje: Analiza volilne kampanje za volitve v Evropski parlament 2004*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
15. Lukšič, Igor. 1999. Večinski volilni sistem kot slaba izbira. *Teorija in praksa* 36 (3): 473-480.
16. *Odlok o razpisu rednih volitev v državni zbor 2004*. Ur.l. RS 75/2004. Dostopno prek: <http://www.uradlist.si/1/objava.jsp?urlid=200475&stevilka=3331> (28. junij 2011).
17. *Odlokom o razpisu rednih volitev v državni zbor 2008*. Ur.l. RS 62/2008. Dostopno prek:<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200862&stevilka=2621> (28. junij 2011).
18. Pangerc Janja. 2007. *Politične in družbene posledice uvedbe različnih volilnih sistemov*. Ljubljana: fakulteta za družbene vede.
19. *Poročila o izidu rednih volitev poslancev v državni zbor leta 2004*. Ur.l. RS, 112/2004. Dostopno prek: <http://www.uradnilist.si/1/objava.jsp?urlid=2004112&stevilka=4641> (13. oktober 2004).
20. *Poročila o izidu rednih volitev poslancev v državni zbor leta 2008*. Ur.l. RS 95/2008. Dostopno prek:<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200895&stevilka=4033> (3. oktober 2008).
21. Rankel, Daša in Alenka Sušnik. 2005. *Analiza volilnih plakatov na državnoborskih volitvah 2004*. Dostopno prek:<http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Rankel-Susnik.PDF> (26. avgust 2011).
22. Razglednice z mojega vrta 2008 - *Plakati volilne kampanje 2008*. Dostopno prek:<http://ervinator.wordpress.com/2008/09/15/plakati-volilne-kampanje-2008/> (26. avgust 2011).
23. Siol. 2008. *Za narodov blogor*. Dostopno prek:<http://crnkovic.blog.siol.net/2008/09/11/tako-zgleda-luzer/>(26. avgust 2011).
24. Štancar, Miha. 2004. Oglasni pristop. *Mladina tednik* (40). Dostopno prek: http://www.mladina.si/teednik/200440/clanek/slo--volitve_miha_stamcar_aleksandar_micic/ (26. avgust 2011).
25. Švara, Marko. 2011. *Problematika slovenskega volilnega sistema za volitve v državni zbor*. Ljubljana: fakulteta za družbene vede.
26. Toplak, Jurij. 2000. *Volilni sistem in oblikovanje volilnih enot*. Ljubljana: Nova revija d.o.o, Časopisno in založniško podjetje.

27. *Ustava Republike Slovenije* (URS). Ur.l. RS 33I/1991. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r01/predpis_USTA1.html (15. junij 2011).
28. Državna volilna komisija. 2004a. *Izid glasovanja Slovenije*. Dostopno prek: http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2004/html/rez_si.htm (2. julij 2011).
29. --- 2004b. *Udeležba Slovenije in volilne enote*. Dostopne prek: http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2004/html/udel_ve.htm (2. julij 2011).
30. --- 2008a. *Izid glasovanja za Slovenijo*. Dostopno prek: http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/rezultati/rezultati_slo.html (2. julij 2011).
31. --- 2008b. *Udeležba v Sloveniji in volilnih enotah*. Dostopne prek: <http://www.dvk.gov.si/volitve/dz2008/udelezba/udelezba.html> (2. julij 2011).
32. *Zakon o državnem svetu* (ZDSve) Ur. l. RS 100/2005-UPB-1. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_ZAKO229.html (25. avgust 2011).
33. *Zakon o volitvah v državni zbor* (ZVDZ-UPB-1). Ur. l. RS 109/2006. Dostopno prek: http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r05/predpis_ZAKO185.html (20. junij 2011).
34. Zgonik, Staš. 2008. Negativna ocena. *Mladina tednik* (37). Dostopno prek: http://www.mladina.si/tehdnik/200837/negativna_ocena____ (26. avgust 2011).
35. Wikipedija, prosta enciklopedija. 2011. *Volilne enote*. Dostopno prek: http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Slovenia_si.gif (2. julij 2011).